

ЯК МОЖЛИВЕ ФІЛОСОФСЬКЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ?..

Економіка є способом буття людини, наша думка в ній виступає як момент господарювання і поєднання самої людини з економічним середовищем, оскільки неможливо відокремити економічне життя від життя морального. Так, на думку П. Самуельсона, економіка є більше мистецтвом, ніж наукою, вона на півдорозі між мистецтвом і наукою [див. 2]. У сучасних умовах спостерігається суцільна трансформація економічної системи, постійна поява нових економічних явищ.

Емпіричний інструментарій науки невзможі надати остаточного аналізу, тому потрібен філософський погляд на стратегію трансформацій суспільства, розуміння механізмів, закономірностей, цілей, критеріїв його розвитку. Зважаючи на це, практично значущим виступає теоретико-методологічна, світоглядна проблема «філософія і економіка». Економічні відносини утворюють цілісну реальність буття людини у вигляді системи «людина-економічний світ», у філософському розумінні економічна наука отримує трьохрівневу організацію: верхній рівень – загальна економічна теорія, середній – конкретна система економічних знань, нижній – емпірична економічна теорія.

Якщо розглядати перспективи взаємодії філософії та економічної теорії, то потрібно відмітити, що у господарюванні діють певні економічні закони, які впливають на створення системи економічної теорії, і тут в процесі наукового пошуку важлива роль належить філософії, оскільки економічна теорія вирішує ряд проблем, що входять у філософський контекст. Сучасні виклики світу, сформульовані філософською, економічною думкою, дозволяють дати логіку нового мислення, досягнути економічний, соціальний, політичний, культурний контексти розвитку суспільства.

Сьогодні ми спостерігаємо процеси поєднання філософських понять з системою господарювання, в поле зору філософування потрапляють економічні форми – гроші, підприємництво, ринок, маркетинг, споживацтво та інші. І завдання філософського аналізу – розкрити за наявним, відкритим для нас прихований за ним світ, дати відповідь на запитання: «Як можливе господарювання?». Завдання філософії – не брати «чистий» факт господарювання, а осмислювати його як невідоме, те, що потрібно з'ясувати, розкрити першопричину, котра спонукала його (об'єктивний факт) до життя. У такій взаємодії філософія надає невідомому економічному явищу світоглядну орієнтацію та формує цілісну теоретичну систему. Саме ця світоглядна функція живить філософію економіки, є її джерелом та мотивом.

Для розуміння процесу господарювання (економіки) необхідно «увійти» в певні настрої, переживання, світовідчуття, що дають початок філософуванню. За С. Булгаковим такий світогляд називається економізмом [див. 1]. Його прояви знаходимо в прагненні до особистого збагачення, у почутті неволі буття, в напруженні господарської енергії, в господарській природі культури, у розумінні багатства як економічного критерію. Головне в такому економізмі – не вилучити духовність: індивідуальність, творчість, те що є справжнім буттям.

Як бачимо, філософія економіки має дві складові: одна звернена до філософії, інша – до економіки. Методологічним завданням є враховувати самостійність кожної, не «змішувати» філософію з економікою. Аналіз життєвих процесів з позицій «чистої» економіки призводить до обмеження мислення, і саме філософія здатна оминати зайві ланки та підійти до головного питання філософії економіки – розуміння кінцевої форми господарювання. Доречно в таких пошуках використовувати індуктивний метод пізнання та аналіз значної кількості емпіричного матеріалу в історичному зрізі, що властиве для філософії.

Якщо застосовувати філософський метод для аналізу економічних процесів, важливим є усвідомлення самого поняття «світ економіки», при цьому не обмежуватися розумінням державна економіка, домашня економіка, економічні інститути держави. Економічна реальність не виводиться з однієї основи, для

різностороннього обґрунтування необхідно осмислення ринкових та неринкових елементів, суто економічних та неекономічних, синтез різних основ і узагальнення різних проявів економічного розмаїття життя.

Для сприйняття об'єктивної реальності з позицій економіки, необхідно саму економіку уявити як універсальну, що увібрала в себе весь світ, як образ дійсності з її пограничним основами, з існуванням певного економічного «факту». Саме тут філософія визначає межу економічного мислення, нескінченність зв'язків економіки зі світом. Але економічна теорія не може взяти повністю філософське поняття економічної загальності, сама економічна думка про остаточну загальність вже є, по своїй суті, філософічною. Це і є реальним моментом філософії в економічній науці. Помилковим є намагання подати внутрішньо економічне філософічне знання як самодостатню філософську систему, використовуючи його поза сферою свого виникнення та існування. Економічна теорія розкриває початковий образ економічної дійсності, цей образ є соціальною економікою, а обслуговує його філософія економіки.

Література:

1. Булгаков С. Философия хозяйства / С. Булгаков. М.: Наука, 1990. 412 с.
2. Самуэльсон П. Экономика. В 2-х томах. М.: НПО «Алгон», 1994. 740 с.

Пономаренко В.В.

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова (м. Київ)*

ФІЛОСОФСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Ми не будемо довго говорити про актуальність економіки в сучасному глобальному світі. Адже проблеми пов'язані з виробництвом, розподіленням та споживанням благ у суспільстві є доволі актуальними і їм далеко до вирішення.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
Факультет філософії та суспільствознавства
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ
Лабораторія філософсько-економічних досліджень

МАТЕРІАЛИ

*I Всеукраїнського міждисциплінарного круглого столу
з філософсько-економічної проблематики*

*«ФІЛОСОФІЯ, ЕКОНОМІКА ТА ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ
У ПЕРСПЕКТИВІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ»*

(Київ, 5 червня 2020 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА

Факультет філософії та суспільствознавства

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

Лабораторія філософсько-економічних досліджень

МАТЕРІАЛИ

І Всеукраїнського міждисциплінарного круглого столу

**«ФІЛОСОФІЯ, ЕКОНОМІКА ТА ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ
У ПЕРСПЕКТИВІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ»**

(Київ, 5 червня 2020 року)

Київ

Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова

2020

УДК 1:330(378)
ББК 87.6:65
Ф-56

*Рекомендовано до друку Вченою радою
НПУ імені М.П. Драгоманова
(протокол № 11 від 25 червня 2020 року)*

«Філософія, економіка та філософія економіки у перспективі розвитку сучасної гуманітарної освіти». Матеріали круглого столу. 5 червня 2020 року. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. 72 с.

До збірки включено матеріали виступів та доповідей, підготовлених до участі у першому Всеукраїнському круглому столі «Філософія, економіка та філософія економіки у перспективі розвитку сучасної гуманітарної освіти». У представлених увазі читача текстах досліджуються методологічні проблеми сучасної економічної науки, феномен креативної економіки, соціально-філософські аспекти управлінської діяльності, соціально-практичне та ідеологічне значення феномену грошей, креативна складова господарської діяльності, а також кризові виміри сучасного капіталізму та деякі інші аспекти означеної проблематики.

Для всіх, кого цікавлять актуальні проблеми сучасних філософсько-економічних досліджень.

ББК 87.6:65
Ф-56

Відповідальний редактор доктор філос. наук, доцент Т.П. Глушко
Редакційна колегія: доктор філос. наук, проф. Н.Г. Мозгова; доктор філос. наук, проф. І.Г. Немчинов; доктор філос. наук, доц. Т.П. Глушко

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за зміст своїх текстів та точність наведених цитат

*Розповсюдження та тиражування без письмового дозволу
кафедри філософії НПУ імені М.П. Драгоманова заборонено*

ISBN 978-966-931-229-7
(електронне видання)

© Колектив авторів, 2020
© Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, 2020

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY

Faculty of Philosophy and Social Science

CHAIR OF PHILOSOPHY

Research Lab for Philosophy of Economics

**«PHILOSOPHY, ECONOMICS AND PHILOSOPHY OF ECONOMICS
IN DEVELOPMENT PROSPECT FOR
MODERN HUMANITARIAN EDUCATION»**

Proceedings of the ROUND TABLE

June 5th of 2020

Kyiv

Dragomanov University Publishing House

2020

The Editorial Board:

Nataliya Mozhova – Dr. of Philosophical Sciences, Professor

Ihor Nemchinov – Dr. of Philosophical Sciences, Professor

Tetiana Hlushko – Dr. of Philosophical Sciences, Docent

«Philosophy, Economy and Philosophy of Economy in the Development Prospect for Modern Humanitarian Education». Proceedings of the Round Table. *5th of June 2020*. Kyiv: Dragomanov University Publishing House, 2020. 72 p.

ISBN 978-966-931-229-7

© Authors
© National Pedagogical Dragomanov
University, 2020

Наукове видання

*І ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ КРУГЛИЙ СТИЛ
З ФІЛОСОФСЬКО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ*

*«ФІЛОСОФІЯ, ЕКОНОМІКА ТА ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ
У ПЕРСПЕКТИВІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ»*

*Матеріали круглого столу
(5 червня 2020 року)*

THE FIRST ALL-UKRAINIAN INTERDISCIPLINARY ROUND TABLE

*«PHILOSOPHY, ECONOMICS AND PHILOSOPHY OF ECONOMICS
IN DEVELOPMENT PROSPECT FOR
MODERN HUMANITARIAN EDUCATION»*

*Proceedings of the ROUND TABLE
(June 5th of 2020)*

Тексти друкуються за авторською редакцією

Автор обкладинки – Т.П. Глушко

Підписано до друку 30.06.2020 р. Формат 60x84/16.

Папір офісний. Гарнітура Times New Roman.

Ум. др. арк. 4,42. Обл.-вид. арк. 3,32

Зам. № 074.

Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію ДК № 1101 від 29.10.2002. (044) 234-75-
87 Віддруковано в друкарні Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова (044) 239-30-26

ЗМІСТ

<i>Вступне слово</i>	3
Березінець І.В. Гроші як «цивілізаційний чинник».....	7
Власенко Ф.П., Левченко Є.В., Товмаш Д.А. Організаційна антропологія в структурі підготовки сучасного управлінця.....	10
Глушко Т.П. «Аналітика економічних процесів» як філософська освітня програма: досвід та перспективи.....	14
Гончаренко К.С. Криза сучасного урбаністичного капіталізму.....	18
Ілляхова М.В. Значення креативних індустрій у безперервному професійному розвитку науково-педагогічного працівника.....	22
Калита Т.В. Креативна економіка: між ринком і мистецтвом.....	28
Мозер М.Є. Креативна економіка у філософському аспекті глобальних викликів ХХІ століття.....	32
Мозгова Н.Г. Господарство як спосіб преображення світу (теоретичні розвідки С. Булгакова).....	36
Назаренко М.С. Стратегії «зеленої економіки»: соціально-етичні орієнтири.....	39
Немчинов І.Г. Ідейне підґрунтя кооперативного руху (біографічна розвідка з громадського служіння священика Михайла Ковальчука).....	41
Облова Л.А. Багатство цивілізації.....	48
Остапчук Г.О. Як можливе філософське обґрунтування економіки?.....	53
Пономаренко В.В. Філософські тенденції сучасної економічної теорії.....	55
Прокопчук Ю.О. Когнітивна наука, філософія та економічна теорія: стратегії практичної взаємодії.....	58
Русаков С.С. Спонтанний порядок арт-ринку.....	61
Шушкевич Є.М. Про один експериментальний простір для розвитку криптоекономіки.....	65

CONTENTS

<i>Preface</i>	3
Iryna Berezinets Money as a «Factor of Civilization».....	7
Fedir Vlasenko, Yevhenia Levcheniuk, Dmytro Tovmash Organizational Anthropology in the Structure of the Modern Manager Training.....	10
Tetiana Hlushko «Analytics of Economic Processes» as Philosophical Educational Program: Experience and Perspectives.....	14
Kateryna Honcharenko Crisis of Modern Urban Capitalism.....	18
Maryna Illiakhova The value of creative industries in permanent professional development of scientific-pedagogical worker	22
Tetiana Kalyta Creative Economy: Between Market and Art.....	28
Maiia Mozer Creative Economy in Philosophical Aspect of Global Challenges for XXI Centure.....	32
Nataliya Mozhova Economy as a Way to Transform the World (Theoretical Studies of S. Bulhakov).....	36
Mariya Nazarenko Strategies of «Green Economy»: Socio-Ethical Guidelines.....	39
Ihor Nemchynov Ideological Basis of the Cooperative Movement (the Biographical Exploration of Public Service of the Priest Mikhailo Kovalchuk).....	41
Liudmyla Oblova Wealth of Civilization.....	48
Halyna Ostapchuk How is Philosophical Justification of Economics Possible?.....	53
Vitalii Ponomarenko Philosophical Tendencies of Modern Economic Theory.....	55
Yurii Prokopchuk Cognitive Science, Philosophy and Economic Theory: Strategies for Practical Interaction	58
Sergiy Rusakov Spontaneous Order of Art-Market.....	61
Yevhenii Shushkevych About One of the Experimental Spaces for Crypto Economic Development.....	65